

The impact of financial statement decoration motives on the adjustment patterns of listed companies in the Stock Exchange of Thailand

Wanapa Imachai

Faculty of Business Administration, North Bangkok University, Bangkok

Corresponding author. E-mail: wanapa.im@northbkk.ac.th โทรศัพท์ 0818744690

ABSTRACT

This research aims to 1) test the relationship and 2) study the impact of financial statement motives on the adjustment pattern of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. This research is a quantitative research. The sample consists of 167 accounting executives of listed companies in the Stock Exchange of Thailand. The sample is a simple random sampling. The research instruments are questionnaires. Data were collected via online and in person questionnaires. Data were analyzed using multiple correlation analysis and multiple regression analysis. The results of the research found that 1) the motives for financial statement adjustment, market and investor pressure, and compliance with creditor financial covenants, have a positive relationship and impact on the adjustment pattern. 2) The motives for financial statement adjustment, shareholder pressure, financial status maintenance, and tax management, have no positive relationship and impact on the adjustment pattern. Therefore, this research can lead to the improvement of financial supervision strategies of listed companies, including the development of tools or measures that enhance transparency in financial statement preparation to reduce the risk of data adjustment and increase confidence from investors and shareholders.

Keywords: Motive Impact, Financial statement decoration, listed companies

ผลกระทบมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงิน ที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วรรณภา อิมะไชย์

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10220, ประเทศไทย

Corresponding author. E-mail: wanapa.im@northbkk.ac.th โทรศัพท์ 0818744690

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงิน ที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารฝ่ายบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 167 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ และด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน และด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชี 2) มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น การรักษาสถานะทางการเงิน และการบริหารภาษี ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชี ดังนั้นการวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การปรับปรุงกลยุทธ์ในการกำกับดูแลการเงินของบริษัทจดทะเบียน รวมถึงการพัฒนาเครื่องมือหรือมาตรการที่ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสในการจัดทำงบการเงิน เพื่อลดความเสี่ยงจากการตกแต่งข้อมูล และเพิ่มความเชื่อมั่นจากนักลงทุนและผู้ถือหุ้น

คำสำคัญ: ผลกระทบมูลเหตุจูงใจ, การตกแต่งงบการเงิน, บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

© 2025 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

สถานการณ์เศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเติบโตของการส่งออกที่ชะลอตัวลงและการลดลงของกำลังซื้อภายในประเทศ สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของธุรกิจหลายอุตสาหกรรม ทำให้หนี้เสีย (NPLs) ในระบบธนาคารของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ เจ้าหนี้และธนาคารจึงมีการติดตามหนี้เสียอย่างเข้มงวดมากขึ้น และเริ่มระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อใหม่ โดยงบการเงินกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกใช้ในการประเมินสถานะทางการเงินของกิจการเพื่อติดตามความสามารถในการชำระหนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2023) ในช่วงที่ผ่านมา ตลาดทุนไทยได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนและการกำกับดูแลของสำนักงาน ก.ล.ต. ซึ่งมีภารกิจในการส่งเสริมผู้ลงทุนให้มีความรู้และความพร้อมในการลงทุน และปกป้องจากการทุจริต หนึ่งในเรื่องสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสำคัญคือ ความถูกต้องและโปร่งใสของงบการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการประเมินศักยภาพและคาดการณ์ผลตอบแทนจากการลงทุน อย่างไรก็ตาม งบการเงินบางครั้งถูกใช้ตกแต่งตัวเลขเพื่อเพิ่มมูลค่าหรือดึงดูดการลงทุน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน นอกจากนี้ การตกแต่งงบการเงินอาจทำให้ผู้ลงทุนเกิดการเข้าใจผิดเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของกิจการ ซึ่งส่งผลให้การตัดสินใจลงทุนไม่แม่นยำและอาจนำไปสู่ความเสี่ยงทางการเงินในอนาคต การรักษาความถูกต้องและความโปร่งใสของงบการเงินจึงมีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนและรักษาความเสถียรของตลาดทุนไทยในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2566)

การตกแต่งงบการเงิน (Earnings Management) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารหรือฝ่ายการเงินใช้เพื่อปรับเปลี่ยนผลกำไรหรือข้อมูลทางการเงินให้ตรงตามความต้องการ เช่น การดึงดูดนักลงทุนหรือการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินจากสถาบันการเงิน (Dechow & Skinner, 2000) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจของผู้มีส่วน

ได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุนและสถาบันการเงิน การตกแต่งงบการเงินเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น แรงกดดันจากผู้ถือหุ้น การรักษาสถานะทางการเงิน การบริหารภาษี แรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน และการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ (Kieso, Weygandt, & Warfield, 2020) การปรับเปลี่ยนข้อมูลบัญชีเหล่านี้อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อตลาดและการตัดสินใจของผู้ลงทุน

การตกแต่งงบการเงิน (Earnings Management) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ปรับปรุงบัญชีให้สอดคล้องกับเป้าหมาย เช่น การเพิ่มกำไร ลดภาระภาษี หรือหนี้สิน เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักลงทุนและสถาบันการเงิน (Scott, 2003) ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การเลือกวิธีการบันทึกบัญชี การจัดการรายการพิเศษ การเลื่อนหรือเร่งการรับรู้รายได้ การจัดการต้นทุน และการจัดการสำรอง การตกแต่งงบการเงินมักเกิดจากแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น ความต้องการบรรลุเป้าหมายทางการเงิน และการรักษาสถานะทางการเงินของบริษัท การปรับปรุงงบการเงินเหล่านี้สามารถมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุน และทำให้การตัดสินใจในการลงทุนไม่แม่นยำ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงในระยะยาว นอกจากนี้ การตกแต่งงบการเงินที่เกินขอบเขตยังอาจสร้างความเสียหายต่อความโปร่งใสของตลาดทุนได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงินที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเข้าใจวิธีการที่ผู้บริหารปรับตัวเลขบัญชีตามเป้าหมายทางการเงิน เช่น การเพิ่มกำไรหรือการลดภาระภาษี ซึ่งการศึกษานี้ช่วยให้เห็นปัจจัยที่ผลักดันการตกแต่งงบการเงิน เช่น ความกดดันจากผู้ถือหุ้นและสถาบันการเงิน การตัดสินใจศึกษาเรื่องนี้มีความสำคัญในการประเมินผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและการตัดสินใจของนักลงทุน รวมถึงความโปร่งใสในตลาดทุน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงินที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อทดสอบผลกระทบมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงินที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 923 คน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2567)

กลุ่มตัวอย่างใช้สูตรการหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 278 คน จากวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริหารฝ่ายบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย ด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น จำนวน 4 ข้อ ด้านการรักษาสถานะทางการเงิน จำนวน 4 ข้อ ด้านการบริหารภาษี จำนวน 4 ข้อ ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน จำนวน 4 ข้อ และด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชี

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการเปลี่ยนแปลงวิธีการบันทึกทางบัญชี จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดการรายการพิเศษ จำนวน 4 ข้อ ด้านการเลื่อนหรือเร่งการรับรู้รายได้ จำนวน 4 ข้อ ด้านการจัดการต้นทุน จำนวน 4 ข้อ และด้านการปรับปรุงงบการเงินผ่านการจัดการสำรอง จำนวน 4 ข้อ

โดยในตอนต้นที่ 2 และตอนที่ 3 กำหนดค่าของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ ดังนี้ 5 4 3 2 และ 1 หมายถึงระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ จากนั้นวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของคำตอบในแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ บุญชม ศรีสะอาด (2554: 99-100)

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และค่า IOC เฉลี่ยมากกว่า 0.6 ทุกข้อ (0.83 - 1) ถือว่าเหมาะสม หลังทดสอบใช้กับ 30 คน พบว่าอำนาจจำแนกของมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงินอยู่ระหว่าง 0.479-0.803 และรูปแบบการปรับปรุงบัญชีอยู่ระหว่าง 0.556-0.805 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ 0.40 ขึ้นไป ถือว่าเครื่องมือมีคุณภาพ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552) ส่วนค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha = 0.964 (ระดับดีมาก) แสดงว่าเครื่องมือมีความน่าเชื่อถือสำหรับการวิจัย (Hair et al., 2006)

3. สมมติฐานการวิจัย

มูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงินมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง บริหารฝ่ายบัญชีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสร้างแบบสอบถามแบบ Online ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนในเนื้อหา ผ่านการใช้งาน Google แบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับมาทั้งหมดจำนวน 167 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 60.07 ($167 \times 100 \div 278$) เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker และคณะ (2001) ได้เสนอว่าแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อย ร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

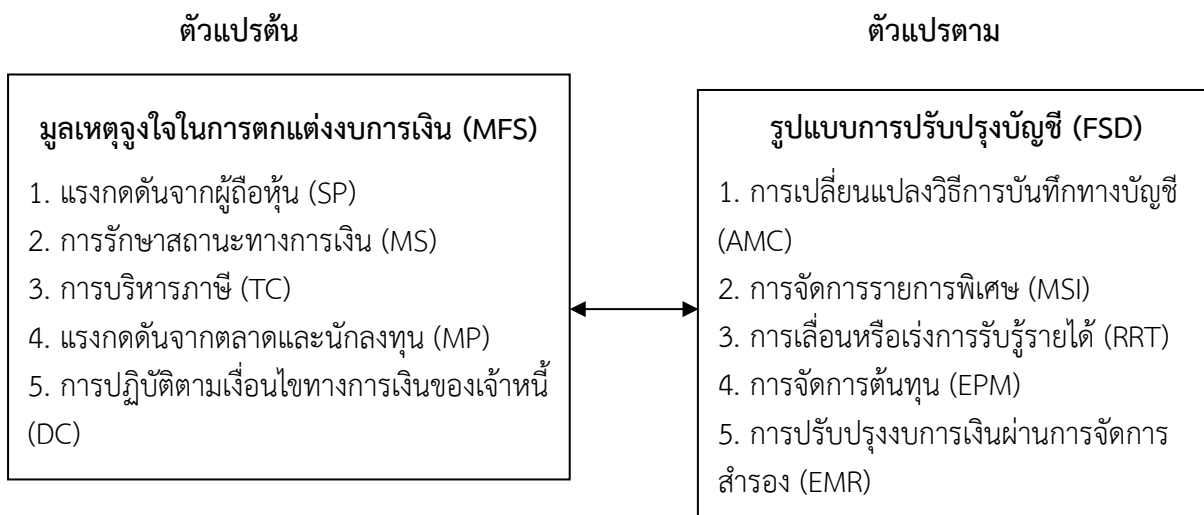
การทดสอบความสัมพันธ์และผลกระทบของมูลเหตุจูงใจการตกแต่งงบการเงินที่มีต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการ FRQ} = \beta_0 + \beta_1\text{SP} + \beta_2\text{MS} + \beta_3\text{TC} + \beta_4\text{MP} + \beta_5\text{DC} + e$$

เมื่อ FSD แทน	รูปแบบการปรับปรุงบัญชีโดยรวม
SP แทน	มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น
MS แทน	มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านการรักษาสถานะทางการเงิน
TC แทน	มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านการบริหารภาษี
MP แทน	มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน
DC แทน	มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้
e แทน	ค่าความคลื่อนของการพยากรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิดมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ของ Kieso, Weygandt, & Warfield (2020) และ จากแนวคิดรูปแบบการปรับปรุงบัญชี ของ Scott (2003) สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งอาจเกิดเป็นปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่าค่า VIFs ของตัวแปรอิสระมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน มีค่าตั้งแต่ 2.618 – 3.873 ซึ่งน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน กับรูปแบบการปรับปรุงบัญชี โดยรวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวแปร	FSD	SP	MS	TC	MP	DC	VFs
$\bar{X}$	4.22	4.03	4.09	4.17	4.19	4.07	
S.D.	0.47	0.51	0.53	0.52	0.54	0.53	
FSD		0.661*	0.669*	0.669*	0.713*	0.767*	
SP			0.681*	0.689*	0.721*	0.763*	3.197
MS				0.664*	0.703*	0.654*	3.873
TC					0.641*	0.722*	2.618
MP						0.810*	2.828
DC							3.186

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ในแต่ละด้าน พบว่าความสัมพันธ์กับตัวแปรตามรูปแบบการปรับปรุงบัญชีโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.661-0.767

2. การทดสอบความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์การถดถอยกับมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงินโดยรวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์การถดถอยกับมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงินโดยรวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน (MSF)	รูปแบบการปรับปรุงบัญชี โดยรวม (SPD)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์	ความคลาดเคลื่อน		
	การถดถอย	มาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.913	0.197	4.639*	<0.0001
1. แรงกดดันจากผู้ถือหุ้น (SP)	0.116	0.068	1.717	0.088
2. การรักษาฐานะทางการเงิน (MS)	0.052	0.081	0.647	0.519
3. การบริหารภาษี (TC)	0.118	0.076	1.561	0.120
4. แรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน (MP)	0.343	0.073	4.714*	<0.0001
5. การปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ (DC)	0.178	0.067	2.642*	0.009
F = 61.288 p <0.0001* Adj R ² = 0.645				

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน (MSF) ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน (MP) และด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ (DC) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีโดยรวม (SPD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น (SP) ด้านการรักษาฐานะทางการเงิน (MS) และด้านการบริหารภาษี (TC) ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อรูปแบบการปรับปรุงบัญชีโดยรวม (SPD)

เมื่อนำมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน (MP) และด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ (DC) ไปสร้างสมการพยากรณ์ของรูปแบบการปรับปรุงบัญชี โดยรวม (SPD) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง (Adj R²) เท่ากับ 0.623 โดยได้สมการพยากรณ์ ดังนี้

$$SPD = 1.208 + 0.266MP + 0.469DC$$

อภิปรายผล

1. มูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุนมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารต้องการให้ผลประกอบการเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุนและนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ ส่งผลให้บริษัทเลือกใช้ รูปแบบการเลื่อนหรือเร่งการรับรู้รายได้ เพื่อรักษาความน่าสนใจของหุ้นและลดความผันผวนของกำไร กลยุทธ์เหล่านี้อาจช่วยให้บริษัทมีภาพลักษณ์ทางการเงินที่ดีในระยะสั้น แต่หากใช้มากเกินไปอาจกระทบต่อความโปร่งใสของงบการเงินและความเชื่อมั่นของนักลงทุนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Roychowdhury (2006) พบว่าบริษัทที่เผชิญแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุนมีแนวโน้มที่จะใช้กลยุทธ์ real earnings management เช่น การเร่งหรือเลื่อนการรับรู้รายได้ และการปรับเปลี่ยนต้นทุนเพื่อให้ผลประกอบการเป็นไปตามความคาดหวังของนักลงทุน กลยุทธ์เหล่านี้ช่วยให้บริษัทดูมีเสถียรภาพทางการเงินในระยะสั้น แต่หากใช้มากเกินไปอาจลดความโปร่งใสของงบการเงินและเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกตรวจสอบ นอกจากนี้งานวิจัยของ Gunny (2010) ยังสนับสนุนแนวคิดที่ว่าบริษัทเลือกใช้วิธีการจัดการกำไรผ่านกิจกรรมทางธุรกิจจริง (real activities manipulation)

เพื่อรักษาผลประโยชน์การให้สอดคล้องกับความคาดหวังของตลาดหลักทรัพย์ การกระทำดังกล่าวอาจช่วยให้บริษัทมีมูลค่าหุ้นที่มั่นคงขึ้นในระยะสั้น แต่ในระยะยาวอาจกระทบต่อคุณภาพของรายได้และความเชื่อมั่นของผู้ลงทุน

2. มุมเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านการปฏิบัติตามเงื่อนไขทางการเงินของเจ้าหนี้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า บริษัทที่มีภาระหนี้สินสูงต้องรักษาสถานะทางการเงินให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสัญญากู้ยืม ส่งผลให้บริษัทเลือกใช้ รูปแบบการจัดการต้นทุนและสำรองทางบัญชี เพื่อลดอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt-to-Equity Ratio) หรือรักษาระดับกำไรให้อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด แม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวอาจช่วยให้บริษัทหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากการผิดสัญญาทางการเงิน แต่หากมีการปรับแต่งข้อมูลมากเกินไปอาจกระทบต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงินและความโปร่งใสทางบัญชีในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Campa (2020) บริษัทที่ประสบปัญหาทางการเงินรุนแรงจะมีการจัดการรายได้ในระดับสูงขึ้น โดยใช้กลยุทธ์การปรับแต่งรายได้ผ่านกิจกรรมทางธุรกิจจริงมากกว่าการบันทึกบัญชี นอกจากนี้ หลักฐานยังชี้ให้เห็นว่าการจัดการรายได้ยังคงเกิดขึ้นแม้หลังควบคุมผลกระทบของวิกฤตทางการเงิน ผลลัพธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อผู้ตรวจสอบบัญชีและหน่วยงานกำกับดูแลในการระบุสัญญาณของการจัดการรายได้ในรายงานทางการเงิน สุดท้าย บทความนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสถาบันและแรงจูงใจของบริษัทที่ส่งผลต่อการเลือกใช้กลยุทธ์จัดการรายได้ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ Dichev & Skinner (2002) ยังระบุว่าบริษัทที่ใกล้จะละเมิดเงื่อนไขทางการเงินมีแนวโน้มสูงที่จะใช้กลยุทธ์ทางบัญชี เช่น การจัดการสำรองหนี้สูญ หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายบันทึกต้นทุน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของเจ้าหนี้ได้ แม้ว่าจะช่วยให้บริษัทอยู่ในกรอบทางการเงินที่กำหนด แต่หากมีการปรับแต่งข้อมูลมากเกินไป อาจทำให้เกิดความไม่โปร่งใสและลดความน่าเชื่อถือของงบการเงินในระยะยาว

3. มุมเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงิน ด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น การรักษาสถานะทางการเงิน และการบริหารภาษี ไม่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แม้ว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการตัดสินใจทางการเงินของบริษัท แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการปรับปรุงงบการเงินในทางบัญชี บริษัทมักให้ความสำคัญกับแรงกดดันจากนักลงทุนและเจ้าหนี้มากกว่า เนื่องจากมีผลกระทบต่อราคาหุ้นและเงื่อนไขทางการเงินมากกว่า ดังนั้น ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลต่อกลยุทธ์ทางธุรกิจโดยรวม แต่ไม่ใช่ตัวแปรหลักที่กำหนดการปรับแต่งงบการเงินโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cohen, Dey, & Lys (2008) ซึ่งพบว่าแม้ว่าปัจจัยด้านแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น การรักษาสถานะทางการเงิน และการบริหารภาษีจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเงินของบริษัท แต่ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักของการจัดการกำไรทางบัญชี บริษัทมักให้ความสำคัญกับแรงกดดันจากตลาดการเงินและเจ้าหนี้มากกว่า เนื่องจากมีผลกระทบโดยตรงต่อราคาหุ้นและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Graham, Harvey, & Rajgopal (2005) ยังสนับสนุนแนวคิดที่ว่าผู้บริหารมักมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาหุ้นและความเชื่อมั่นของนักลงทุนมากกว่าการจัดการกำไรเพื่อวัตถุประสงค์ด้านภาษีหรือการรักษาสถานะทางการเงินระยะสั้น โดยพบว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับตัวเลขกำไรที่นักลงทุนใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ มากกว่าการปรับปรุงบัญชีเพื่อจุดประสงค์ทางภาษีใน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามุมเหตุจูงใจบางประการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับรูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียน โดยเฉพาะแรงกดดันจากตลาดและนักลงทุน รวมถึงข้อกำหนดทางการเงินจากเจ้าหนี้ ที่ผลักดันให้บริษัทเลือกใช้กลยุทธ์การจัดการรายได้และต้นทุนทางบัญชี ทั้งนี้เพื่อให้ผลประโยชน์และสถานะทางการเงินเป็นไปตามความคาดหวัง ปัจจัยเหล่านี้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจภายนอกกับพฤติกรรมด้านบัญชีขององค์กร ขณะที่ปัจจัยอื่น เช่น การบริหารภาษี และแรงกดดันจากผู้ถือหุ้น ไม่แสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจน

นอกจากนี้แรงกดดันจากตลาด นักลงทุน และเจ้าหนี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบการปรับปรุงบัญชีของบริษัทจดทะเบียน บริษัทมักใช้วิธีการเลื่อนหรือเร่งการรับรู้รายได้ และการจัดการต้นทุนเพื่อให้ผลลัพธ์ทางการเงินดูดีในระยะสั้น การใช้กลยุทธ์เหล่านี้แม้ช่วยตอบสนองความคาดหวังในช่วงเวลาหนึ่ง แต่หากใช้อย่างต่อเนื่องหรือมากเกินไป อาจทำให้คุณภาพและความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงินลดลงในระยะยาว สะท้อนถึงผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการเสริมสร้างการควบคุมภายในและการตรวจสอบที่เข้มงวด โดยกำหนดมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจสอบการปรับปรุงงบการเงิน เพื่อป้องกันการตกแต่งข้อมูลทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นจากแรงกดดันภายนอก โดยการเสริมสร้างการควบคุมภายในและการตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระสามารถช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในข้อมูลทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนได้

1.2 ควรมีการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผู้บริหารและผู้ถือหุ้น โดยให้ผู้บริหารและผู้ถือหุ้นรับผิดชอบต่อการตัดสินใจทางการเงินที่มีผลกระทบต่อความโปร่งใสของข้อมูลทางการเงิน การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในความสำเร็จของการรายงานทางการเงินที่ถูกต้องและตรงตามหลักการบัญชีจะช่วยลดแรงกดดันในการปรับปรุงบัญชีที่ไม่เหมาะสม

1.3 ควรมีการพัฒนานโยบายภาษีที่ไม่เอื้อให้เกิดการปรับปรุงงบการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี โดยการปรับปรุงนโยบายภาษีให้เหมาะสม เพื่อป้องกันการตกแต่งงบการเงินจากแรงจูงใจด้านการบริหารภาษี โดยการใช้มาตรการเชิงป้องกัน เช่น การสร้างความโปร่งใสในการบันทึกรายได้และการจัดการต้นทุน จะช่วยให้บริษัทไม่เลือกใช้กลยุทธ์ที่มีผลเสียต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงิน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการตกแต่งงบการเงินที่เกิดขึ้นจากแรงกดดันของตลาดและนักลงทุน เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อการตัดสินใจทางธุรกิจและความยั่งยืนของบริษัทในระยะยาว รวมถึงผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ลงทุนและเจ้าหนี้

2.2 ควรมีการศึกษาผลกระทบของมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงินในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจว่าปัจจัยต่างๆ เช่น ความเสี่ยงในธุรกิจและการแข่งขันในตลาดมีผลต่อการปรับปรุงบัญชีในลักษณะต่างๆ อย่างไร การเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมต่างๆ จะช่วยให้ได้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบอัตโนมัติ (RPA) และซอฟต์แวร์การบัญชีในการช่วยปรับปรุงกระบวนการทางการเงิน เพื่อดูว่าเทคโนโลยีเหล่านี้มีผลต่อการลดการตกแต่งงบการเงินและเพิ่มความโปร่งใสในการจัดการบัญชีได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2567). รายชื่อบริษัทจดทะเบียน/หลักทรัพย์. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2567. จาก <https://www.set.or.th/th/market/get-quote/stock/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานประจำปี 2565. สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/reports/annual-report.html>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บุญศิริ.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2566). ลงทุนอย่างรู้เท่าทัน : การตกแต่งงบการเงินในบริษัทจดทะเบียน. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2566 จาก <file:///C:/Users/User/Desktop/อ%20แม่/ตกแต่งบัญชี%20กลต.pdf>.
- Aaker, D.A., Kumar, V. and Day, G. (2001). *Marketing Research*. New York: John Wiley and Sons.
- Black, K. (2006). *Business Statistics: for Contemporary Decision Making*. 4th ed. New York: John Wiley and Son.
- Campa, D. (2020). Earnings management tools during financial difficulties: Evidence from French unlisted companies. *Accounting Auditing Control*, 3(26).
- Cohen, D. A., Dey, A., & Lys, T. Z. (2008). Real and accrual-based earnings management in the pre- and post-Sarbanes-Oxley periods. *The Accounting Review*, 83(3), 757-787.

- Dechow, P., & Skinner, D. (2000). Earnings management: Reconciling the views of accounting academics, practitioners, and regulators. *Accounting Horizons*, 14(2), 235-250.
- Dichev, I. D., & Skinner, D. J. (2002). Large-sample evidence on the debt covenant hypothesis. *Journal of Accounting Research*, 40(4), 1091-1123.
- Graham, J. R., Harvey, C. R., & Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40(1-3), 3-73.
- Gunny, K. A. (2010). The influence of corporate governance on earnings management: Evidence from the pre- and post-SOX periods. *Journal of Accounting and Economics*, 49(1-2), 122-142.
- Hair, J.F., Black, W.C. and erson, R.E. (2006). *Multivariate Data Analysis*. 6th ed. New Jersey: pearson.
- Kieso, D. E., Weygandt, J. J., & Warfield, T. D. (2020). *Intermediate Accounting (17th ed.)*. Wiley.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- Scott, W. R. (2003). *Financial Accounting Theory (3rd ed.)*. Prentice Hall.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis, 7th ed*. New York: New York: Harper & Row.